

En utskrift från Dagens Nyheters nätupplaga, DN.se, 2015-02-13 17:01:49

Artikelns ursprungsadress: <http://www.dn.se/debatt/replikor/vaxtatarna-har-en-viktig-roll-i-landskapet/>

"Växtätarna har en viktig roll i landskapet"

Publicerad i dag 15:15

SLUTREPLIK. Landskapet växer igen, ljuset och dess mångfald går förlorad. Växtätare som kronhjort, dovhjort, älg och rådjur har en viktig roll som ingenjörer i landskapets utformande, skriver Carl-Gustaf Thulin på SLU.

Landskapet är föränderligt. En gång i tiden var det stora, vilda däggdjur som präglade landskapsbilden. Mammutar, jättehjortar, uroaxar och vildhästar. Viktiga djur för den tidiga människan, och för den biologiska mångfalden. Människan tog gradvis över. Vi jagade undan de stora djuren, men började bruka jorden och hålla tamdjur. Därmed tog vi även över rollen som främjare av det öppna landskapets mångfald. Sedan ungefär hundra år tillbaka har vi, och våra tamdjur, dessvärre övergivit den mångfalden. Jord- och skogsbruket har effektiviserats och rationaliserats. Tamdjuren har hägnats in, stängts in och utfodras i högre grad med industriellt producerat foder.

Den oreglerade jakten fortgick i Sverige ända in på mitten av 1800-talet för klövdjurens del. I flera delar av världen är jakt sorgligt nog fortfarande ett stort problem för det vilda. I Sverige har vi sedan några årtionden glädjande nog kunna följa hur de vilda djuren ökat i antal, och börjat återta sina funktioner i landskapet. Det ger nya möjligheter för en mångfald av arter, såväl som brukandeformer. Naturligtvis även utmaningar. Men vi måste i grunden fråga oss om framtidens landskap ska präglas av monokulturer av vete och gran, eller en mångfald av olika brukande- och nyttjandeformer?

På senaste OIKOS-konferensen den 4-6/2, ett årligt möte för forskare inom ekologi, handlade många av föredragen om vetenskapliga studier av de stora herbivoreernas (växtätarnas) viktiga roll i landskapet. Som ingenjörer i landskapets utformande, men även växtätarnas roll som stoppklossar av klimatförändring, skogs- och ökenspridning. Forskningen börjar således alltmer uppmärksamma växtätarnas viktiga funktioner. Just detta möte fokuserade på naturvetenskap, men frågorna om framtidens landskap, dess form och innehåll, är i lika hög grad samhällsvetenskapliga.

Var står naturvården i dessa frågor? Visst är det viktigt med varg. Men syns inte skogen för alla träden? Landskapet växer igen, ljuset och dess mångfald går förlorad. Se växtätarna! Kronhjort, dovhjort, älg och rådjur. Hästar, kor, får och dess brukare. Renskötseln. Bävern, denna Nordens elefant, som skapar vattendrag och öppna ytor i den tätande granskogen. Var är engagemanget? Kom igen.

Jägarnas riksförbund vill ha makten över djuren. Förstås. Det har de inte, och det är bra. De vilda djuren tillhör alla medborgare, men den som äger mark medges rätten att jaga. En rättighet, ett förtroende och en ynnest.

Wetterin tycker att jag är naiv. Det har han säkert rätt i. Men kanske skulle till och med LRF främjas av lite naivt nytänkande? Ta greppet om framtiden i stället för att krampaktigt hålla sig kvar i det förgångna? Och framför allt; stödj de medlemmar som vill, och kan, arbeta med djur. Vilda såväl som tama. Var står LRF i dessa frågor? Förutom att gnälla på dem, djur och människor, som stör deras ordning? På kontoret och i landskapet.

Svenska jägareförbundet har förstått betydelsen av en kontrollerad jakt på kronhjort. Det är bra. Men varför ställer inte Ligne & Widemo upp på dovhjorten? En mer utpräglad gräsätare än kronhjorten, som är förhållandevis lätt att förvalta på begränsade arealer. Även dovhjorten är grupplevande, med spektakulära brunstbeteenden. Dohvjorten sprider sig långsamt och är mycket känslig för oreglerad jakt. Och även dovhjorten går utmärkt att äta. Varför inte samförvalta kronhjort och dovhjort?

Slutligen, de barn som växer upp i dag, i ett samhälle präglat av problemfokus på vilda djur och deras "skador" på våra intressen, löper stor risk att arva en negativ inställning till vilda djur när de själva är vuxna och tar över rollen som förvaltare av landskapet och beslutare i samhället. Vad är det för budskap vi efterlämnar till nästa generation? Att de vilda djuren i Sverige är ett problem? Det vore en mycket sorglig utveckling som jag tycker vi måste motverka, tillsammans.

Carl-Gustaf Thulin, föreståndare, Centrum för vilt- och fiskforskning, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt.